

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองรังกา
หมู่ 12 ตำบลโลกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวศิริเนตร์ แสดใหม่
รหัส A4571056

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

ก
บทคัดย่อ

สิรินธร แสดใหม่ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านหนองรังกา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชารา เล็กอุทัย, 54 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการผลการดำเนินงานและการสร้างเครือข่ายองค์กร โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถามข้อมูล จปฐ. กชช 2 ค และเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบของ ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ในการวิเคราะห์ให้หน่วยการประเมิน 2 หน่วย คือ การบริหารจัดการระดับหมู่บ้านและการดำเนินกิจการของผู้รู้รายบุคคล

ผลการประเมินพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความสนใจมีการกู้เงินถึงร้อยละ 99.05 ของเงิน 1 ล้านบาท ลงทุนประกอบอาชีพตรงตามคำขอกู้ กระบวนการกองทุนหมู่บ้านช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกิดการร่วมมือกันในการบริหารจัดการกองทุน สร้างจิตสาธารณะ ความรัก ความเอื้ออาทรต่อคนในชุมชน การบริหารจัดการกองทุนบางครั้งอาจทำให้ขัดแย้งกัน แต่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าโดยใช้หลักเสียงข้างมาก เพื่อตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา .....

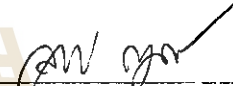
ค
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธารา เล็กอุทัย)

กรรมการสอบ

(อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

( )
คุณ บดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ.....

ง

คำนำ

สารนิพนธ์ เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ได้มีการจัดสรรเงินให้กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองรังกา ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาจากบริบทชุมชน จากการสัมภาษณ์ ศึกษาจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของสารนิพนธ์ และสารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธารา เล็กอุทัย อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ ให้แนวคิด ความช่วยเหลือ

การจัดทำสารนิพนธ์เล่มนี้เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานราชการการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านต่อไป

ศิริเนตร แสศใหม่

20 สิงหาคม 2545

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

จ
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอ努มติ	ค
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1 ภูมิหลัง	1
2 วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	1
3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
4 วิธีดำเนินการ	3
5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 บริทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองรงกา	6
4. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
5. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
6. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	7
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล	7
บทที่ 3. วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	10
1. วิธีการประเมินโครงการ	10
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	12

3.	ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	12
4.	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	15
5.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	17
6.	การวิเคราะห์ข้อมูล	17
7.	การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	18
บทที่ 4.	ผลการติดตามการประเมินโครงการ	19
1.	ผลการประเมินบริบทชุมชน	19
2.	ผลการประเมินโครงการโดย	29
3.	ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้	33
4.	ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	35
5.	ผลการดำเนินงาน	35
บทที่ 5.	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	37
1.	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	37
2.	อภิปรายผล	37
3.	ข้อเสนอแนะ	38
บรรณานุกรม		40
ภาคผนวก		41
-	ภาคผนวกหมายเลข 1 รายนามผู้ให้ข้อมูล	42
-	ภาคผนวกหมายเลข 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	44

ฉ
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

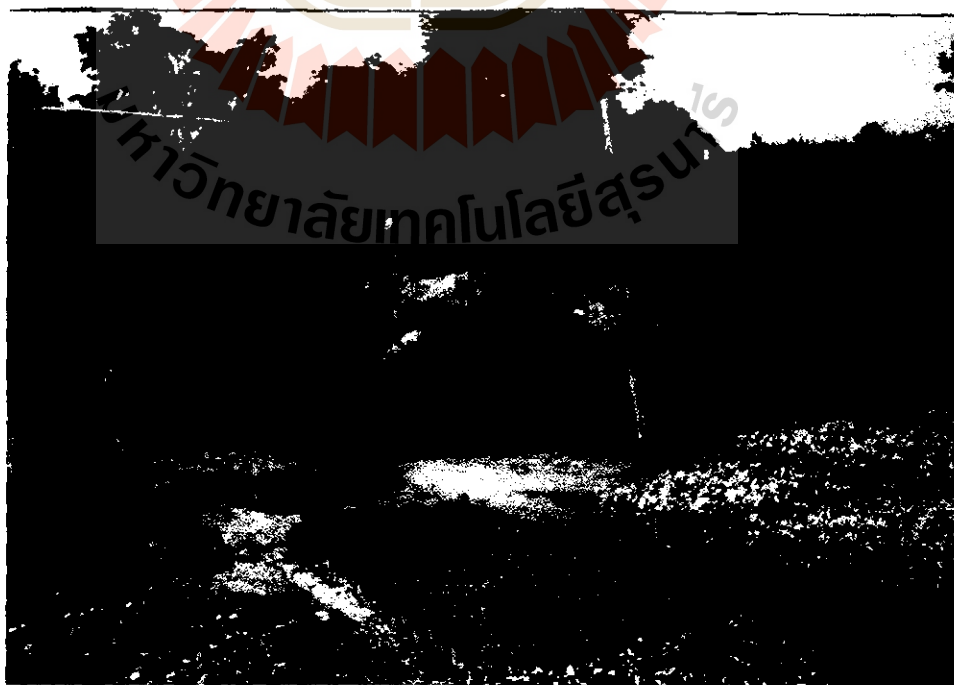
	หน้า
1. ประเพณี ทรงปู้ตา	๗
2. การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และจ้างแรงงานในหมู่บ้าน	๗
3. การปลูกไม้ตัดดอก ดอกดาวเรือง	๗
4. น้ำอ่างห้วยยางต้นเงิน ไม่เพียงพอกับการใช้	๗
5. การสร้างเครือข่าย การเรียนรู้	๘
6. พิธี เปิดงานไม้ดอกไม้ประดับ	๘
7. การจัดสถานที่ก่อสร้างน้ำดำในสวนเขาดิน	๘
8. การจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อจำหน่ายในสวนเขาดิน	๘

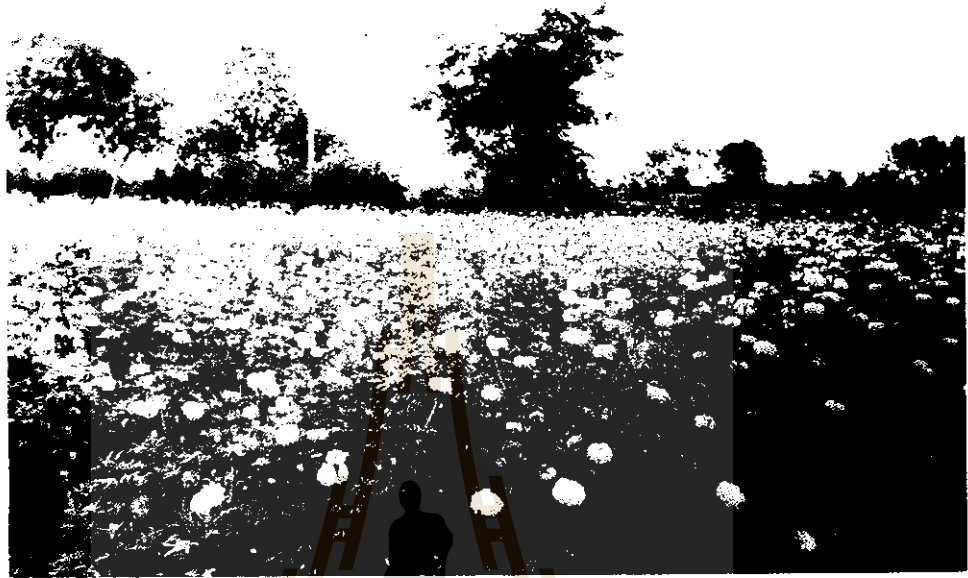
ภาพที่ 1 ประเพณี ทรงปู่ตา

ภาพที่ 2 การปลูกไม้ดอกไม้ประดับและจ้างแรงงานในหมู่บ้าน

ภาพที่ 3 การปลูกไม้ตัดดอก ดอกดาวเรือง

ภาพที่ 4 น้ำอั่งห่วยยางต้นเงินไม่เพียงพอกับการใช้

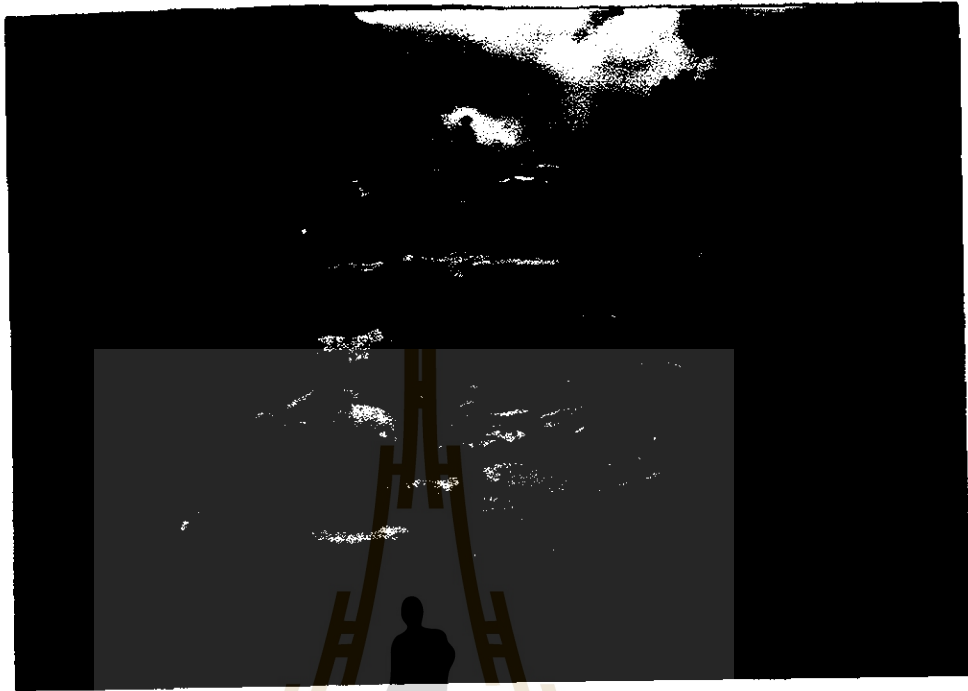
ภาพที่ 5 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ภาพที่ 6 พิธีเปิดงานไม้ดอกไม้ประดับ

ภาพที่ 7 การจัดสถานที่ก่อสร้างน้ำตกในสวนเขาดิน

ภาพที่ 8 การจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับเพื่อจำหน่ายในสวนเขาดิน

ฉ
สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑

	หน้า
1. ระบบการทำงานกองทุนหมู่บ้าน	11
2. จำนวนประชากรแยกตามช่วง	25
3. ความคิดเห็น ของชาวบ้านต่อความเข้มแข็งของชุมชน	28
4. ผลการประมวลเทคนิคทำธุรกิจของผู้กู้	34

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง มีมากเนื่องจากเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ทำให้การว่างงานสูง ชาวบ้านในชนบทต้องเข้ามาทำงานในสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดความแออัดทางรัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น ซึ่งนำโดย พ.ต.ต. ทักษิณชินวัตร นายกรัฐมนตรีเป็นนโยบายสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่

โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท โดยจัดสรรเงินกองทุนให้ประชาชนในหมู่บ้านได้กู้ยืม เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบเพื่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น ให้เกิดการพัฒนาคือต่อเนื่อง มีศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองรัง กว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองรังกว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน 5 ข้อ ที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ดังนี้

1.1 กองทุนหมู่บ้านหนองรังมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

1.2 เศรษฐกิจในหมู่บ้านหนองรังได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

1.3 บ้านหนองรังมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้

ปัญหาของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.4 บ้านหนองรังมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.5 ประชาชนในหมู่บ้านหนองรัง มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ

2. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของหมู่บ้านหนองรังกว่าสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. เพื่อประเมินถึงผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและผลเสียที่ก่อให้เกิดปัญหา

4. เพื่อให้การทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ

กรอบความคิดทฤษฎี

แนวความคิดและรูปแบบการประเมิน เป็นกรอบแนวคิดของประเด็นที่จะประเมินเค้าโครงในลักษณะของความเชื่อมโยงสัมพันธ์ และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบหรือเป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงสร้าง โดยแนวคิดรูปแบบการประเมินมีดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสทริเฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and model) มีรูปแบบการประเมิน 2 รูปแบบคือ การประเมินแบบยึดเป้าหมายเป็นหลักเป็นประเมินระหว่างดำเนินการเพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินโครงการเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาและการประมวลผลรวมคือการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเติก (Stalc's Concepts and Model of Evaluation) เป็นการนำเสนอความสัมพันธ์ที่สอดคล้องของการใช้ปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ ผลลัพธ์ เพื่อบรรยายและตัดสินคุณค่า

3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิพของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

ในการทำการวิจัยเรื่องนี้จะอิงทฤษฎีความคิดเชิงระบบและใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิพโมเดล โดยความหมายของ CIPP คือ

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

วิธีดำเนินการ

การประเมินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณี : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองรังกา

ขั้นที่ 1 ศึกษารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถามโดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง และศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือตำรา บทความ และหน่วยงาน และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 ใช้รูปแบบการประเมินของซีพีโมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน โดยใช้ตัวชี้วัดปัจจัยเกี่ยวกับความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนความสามัคคี ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลมาสังเคราะห์ และลงมือเขียนสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาคุณภาพในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการในการดำเนินงาน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงการมาปรับปรุงพัฒนาให้กับทางภาครัฐในการดำเนินงานต่อไป
3. มีความเข้าใจและทราบปัญหาของผู้กู้เงินและชี้แจงให้กับสมาชิกผู้กู้เงินได้เข้าใจถูกต้อง
4. ทราบถึงความต้องการของชาวบ้านในการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
5. นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดในอนาคต

บทที่ 2

ปรัทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้นำสารนิพนธ์ ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองรังกา ทั้งนี้เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 7 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา
4. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดปัญหาความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน โดยที่ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตของตนเองด้วย “คุณค่า” และ “ภูมิปัญญา” ของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน/ชุมชน

4. เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม
5. กระจายอำนาจและพัฒนาประชาธิปไตยให้ท้องถิ่น

1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
5. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ

ข้อ 2 กรรมการเมื่อครบวาระแล้วหากยังไม่มีการแต่งตั้งใหม่ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นมาใหม่

ข้อ 3 กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย หรือถูกจำคุกต้องโทษ

ข้อ 4 การประชุมต้องมีคณะกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด

ข้อ 5 คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบาย การจัดตั้งการบริหารกองทุนจัดทำร่างกฎหมาย กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 2 สำนักงานทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ซึ่งปฏิบัติงานธุรการรวบรวมข้อมูล ประสานสัมพันธ์ ประสานงานกับส่วนราชการ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา

1. ที่ตั้งกองทุนใช้ศาลากลางหมู่บ้านหนองรังกา หมู่ที่ 12 ต. โลกกรวด อ. เมือง จ. นครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ประชาชนกู้ยืมลงทุนประกอบอาชีพ ลดต้นทุนการผลิตเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน และช่วยเหลือเกื้อกูลกันเอง

3. คุณสมบัติจากสมาชิก

มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านหนองรังกาไม่น้อยกว่า 1 ปี อายุ 20 ปีขึ้นไป และต้องเป็นสมาชิกกองทุนสัจจะสะสมทรัพย์ในหมู่บ้าน

4. การสมัครเป็นสมาชิก

ต้องยื่นคำขอเป็นสมาชิกที่คณะกรรมการ และเสียค่าธรรมเนียม 10 บาท

5. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

ตาย ลาออก และฝ่าฝืนข้อบังคับกองทุน

4. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียด

ในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบ โดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการนำสัญญากู้ยืมกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบ โดยเร็ว

วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทและระยะเวลาคืนเงินไม่เกินหนึ่งปี

5. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการประเมินความพร้อมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังต่อไปนี้

1. จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน
2. องค์กรประชุมเวทีชาวบ้าน คือจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
3. ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง
4. เลือกคณะกรรมการกองทุน ในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
5. เลือกคณะที่คึกคักมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

6. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยการขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
2. ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือระเบียบข้อบังคับกองทุน
3. เปิดบัญชีกับธนาคาร

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

สต๊อฟเฟิลบีม กล่าวคือ “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสาระสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ได้กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหาร

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

(2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

(3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

(4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ ใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของ ซัพพ์โมเดลมาประยุกต์ใช้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ส่วนหนึ่งรัฐบาลต้องการที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยได้จัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลกำหนดและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จึงมีวิธีการดำเนินการประเมินโครงการทั้งหมด 7 ด้านดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวิธีการใช้รูปแบบการประเมินชีพป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. Context Evaluation : C = การประเมินบริบท เช่น สถานะแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเป็นต้น
2. Input Evaluation : I = การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เช่น นโยบายรัฐบาลเงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนและผู้สมัครขอผู้ เป็นต้น
3. Process Evaluation : P = การประเมินกระบวนการ เช่นการจัดระเบียบกองทุน การคัดเลือกผู้กู้ การทำบัญชีกองทุน และการตรวจสอบการให้เงินกู้ เป็นต้น
4. Product Evaluation : P = การประเมินผลผลิต เช่น จำนวนผู้ได้เงินกู้ ยอดเงินที่ได้กู้ และการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์

ดังนั้นเมื่อนำชีพป์โมเดล มาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

หน่วยการ ประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
A: ระดับหมู่บ้าน (การบริหารจัดการ การกองทุน)	<p>C1 = ประสิทธิภาพเงินมา ของหมู่บ้าน</p> <p>C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของ หมู่บ้าน</p> <p>C3 = สภาพเศรษฐกิจและ สังคมของหมู่บ้าน</p> <p>C4 = วัฒนธรรม ประเพณี</p> <p>C5 = โครงสร้างพื้นฐาน และ ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>C6 = ผู้นำชุมชน การรวม กลุ่ม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>C7 = โครงการพัฒนาที่ผ่าน มา</p> <p>C8 = ความเข้มแข็งของชุมชน</p>	<p>I1 = นโยบายรัฐบาล ระดับ แนวทางปฏิบัติจากส่วน กลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์การประเมินความพร้อมต่าง ๆ)</p> <p>I2 = การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ / จังหวัด / อำเภอ / ตำบล)</p> <p>I3 = คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง ข้อระดับอำเภอ</p> <p>I4 = คณะกรรมการกองทุน (การคัดเลือก, คุณสมบัติ)</p> <p>I5 = การเตรียมความพร้อม สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง</p> <p>I6 = เงินกองทุน 1 ล้านบาท</p> <p>I7 = เงินสะสมอื่น ๆ ตาม ระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23(2 - 18)</p> <p>I8 = บัญชีคอกทุนหมู่บ้าน</p>	<p>P1 = การจัดทำระเบียบ กองทุน (ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง)</p> <p>P2 = การจัดทำเอกสาร เพื่อขอขึ้นทะเบียน กองทุน</p> <p>P3 = ระบบบัญชีกองทุน</p> <p>P4 = กิจกรรมเกี่ยวกับ สมาชิกกองทุน</p> <p>P4.1 = การรับสมัคร</p> <p>P4.2 = การหมดสภาพ</p> <p>P4.3 = ประเภทสมาชิก</p> <p>P4.4 = การทำทะเบียน สมาชิก</p> <p>P5 = กิจกรรมเกี่ยวกับ การกู้เงิน</p> <p>P5.1 = การคัดเลือกผู้ กู้</p> <p>P5.2 = การจัดทำเอกสาร ประกอบการกู้</p> <p>P5.3 = การ โอนเงินให้ผู้ กู้</p> <p>P6 = การส่งเสริมการใช้ เงินกู้</p> <p>P6.1 = การแนะนำวิธีทำ ธุรกิจ</p> <p>P6.2 = การช่วยเหลือ</p> <p>P7 = การตรวจสอบการ ใช้เงินกู้</p> <p>P8 = การจัดทำรายงาน ของ คณะกรรมการ และเผยแพร่ผลการ ดำเนินงาน</p> <p>P9 = การจัดสรรผล ประโยชน์</p>	<p>P1 = จำนวนสมาชิกกองทุน</p> <p>P2 = จำนวนผู้ได้เงินกู้</p> <p>P3 = ยอดเงินที่ให้กู้</p> <p>P4 = การใช้เงินกู้ตาม วัตถุประสงค์</p> <p>P5 = ทักษะคิดของชุมชน ต่อกองทุน / บัญชี</p> <p>P6 = การเกิดเครือข่าย องค์กรการเรียนรู้</p> <p>P7 = ความสามารถในการพึ่งตนเอง</p> <p>P8 = ความเข้มแข็งของ ชุมชนที่เกิดจาก กองทุนหมู่บ้าน</p>

หน่วยการ ประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
B: ระดับรายบุคคล (การดำเนินงานของ การของผู้)	C1 = อาชีพเดิม C2 = สมาชิกในครอบครัว C3 = สภาพการอยู่อาศัย C4 = รายได้ของครอบครัว C5 = หนี้สินของครอบครัว	I1 = จำนวนเงินที่ได้รับ การ อนุมัติ I2 = จำนวนเงินที่ลงทุน นอก เหนือจากเงินกู้ I3 = สถานที่ในการ ประกอบอาชีพ I4 = วัสดุอุปกรณ์ I5 = ความรู้และทักษะใน การประกอบอาชีพ I6 = จำนวนแรงงาน I7 = วัตถุดิบ	P10 = การสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ โดยบัณฑิตกอง ทุน P1 = การใช้จ่ายเงิน P2 = การหาความรู้เพิ่มเติม P3 = การหาตลาด P4 = การทำบัญชี	P1 = ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ของการกู้ - ผลโดยตรง - ผลโดยอ้อม

ตารางที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองรังกา หมู่ 12 ต. โคกกรวด อ. เมือง จ. นครราชสีมา มีดังนี้

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา จำนวน 15 คน

สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา จำนวน 97 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา จำนวน 15 คน

ตัวแทนสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา จำนวน 50 คน

ตัวแทนผู้นำชุมชนผู้นำกลุ่มอาชีพด้านต่างๆ ของบ้านหนองรังกา จำนวน 20 คน

ตัวแทนประชาชน / ชาวบ้าน บ้านหนองรังกา จำนวน 360 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้เขียนได้กำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วย

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยการประเมินการบริหารจัดการระดับหมู่บ้าน (ระบบ A) ดังนี้
ตัวชี้วัดบริบท / สภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 2) สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
- 3) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- 4) วัฒนธรรม ; ประเพณี
- 5) โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- 6) ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7) โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
- 8) ความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัดปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์การประเมินความพร้อมด้านต่างๆ)
- 2) การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ / จังหวัด / อำเภอ / ตำบล)
- 3) คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ
- 4) คณะกรรมการกองทุน (การคัดเลือก คุณสมบัติ)
- 5) การเตรียมความพร้อม / สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- 7) เงินทุนสะสมอื่นๆ ตามระเบียบ 9 หมวด 6 ข้อ 23 (2 – 18)
- 8) บัญชีตักกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1) การจัดทำระเบียบกองทุน
- 2) การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน
- 3) ระบบบัญชีกองทุน
- 4) กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
  - การรับสมัคร
  - การหมดสภาพ
  - ประเภทสมาชิก
  - การทำทะเบียนสมาชิก

- 5) กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงิน
    - การคัดเลือกผู้กู้
    - การจัดทำเอกสารประกอบการกู้
    - การโอนเงินให้ผู้กู้
  - 6) การส่งเสริมการใช้จ่ายเงินกู้
    - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
    - การช่วยเหลือตลาด
  - 7) การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้
  - 8) การจัดทำรายงานของคณะกรรมการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
  - 9) การจัดสรรผลประโยชน์
  - 10) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยนักศึกษากองทุน
- ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) จำนวนสมาชิกกองทุน
- 2) จำนวนผู้ได้เงินกู้
- 3) ยอดเงินให้กู้
- 4) การใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์
- 5) ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน / บัณฑิตกองทุน
- 6) การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
- 7) ความสามารถในการพึ่งตนเอง
- 8) ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยการประเมิน การดำเนินกิจการของผู้กู้ระดับรายบุคคล (ระบบ B)

ดังนี้
ไปนี้

ตัวชี้วัดบริบท / สภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) อาชีพเดิม
- 2) สมาชิกในครอบครัว
- 3) สภาพการอยู่อาศัย
- 4) รายได้ของครอบครัว
- 5) หนี้สินของครอบครัว

ตัวชี้วัดปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) จำนวนเงินที่ได้รับการอนุมัติ
- 2) จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
- 3) สถานที่ในการประกอบอาชีพ
- 4) วัตถุประสงค์
- 5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
- 6) จำนวนแรงงาน
- 7) วัตถุประสงค์

ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Evaluation) ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) การใช้จ่ายเงินกู้
- 2) การหาความรู้เพิ่มเติม
- 3) การหาตลาด
- 4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้
  - 1.1 ผลโดยตรง
    - รายได้เป็นเงิน
    - ผลผลิตเป็นสิ่งของ
  - 1.2 ผลโดยอ้อม
    - การพึ่งพาตนเอง
    - ศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของผู้กู้
    - ชื่อเสียง ค่ายกย่องชื่นชม

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้นความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยการประเมินเพราะหน่วยการประเมินระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยการประเมินระบบ B ถ้าหน่วยการประเมินระบบ B ประสบความสำเร็จเงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยเบื้องต้นให้แก่หน่วยการประเมินระบบ A มากขึ้นลักษณะคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยการประเมินระบบ A คือยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยการประเมินระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้การประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้แก่

4.1 การสังเกต (Observation) คือการใช้หูและตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ซึ่งเป็นการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของบุคคล การสังเกตต้องมีการวางแผนล่วงหน้า หรือมีการฝึกซ้อม การสังเกตซ้ำหลาย ๆ ครั้ง รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ

4.1.1 การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างโดยตัวผู้สังเกตเอง

4.1.2 การสังเกตโดยอ้อม (Indirect Observation) เป็นการสังเกตโดยให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างแทนตัวผู้สังเกต

4.2 การสัมภาษณ์ (Interview) คือการสนทนาอย่างที่มีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดที่สำคัญควรใช้การพูดอย่างเป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์

4.3 การใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจ

แบบสอบถาม (Questionnaire) คือ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการเก็บข้อมูลอาจเป็นแบบให้เขียนกรอกข้อความสั้นๆ หรือยาวก็ได้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันมากที่สุด ซึ่งมี 4 แบบดังนี้

- แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed Form Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบ เป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

- แบบสอบถามประเภทรูปภาพ (Pictorial Form Questionnaire) เป็นการใชรูปภาพแทนข้อความ

- แบบสำรวจ (Inventory) เป็นเครื่องมือที่จะถามเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้นอาจเป็นเรื่องของความสนใจ เจตคติ พฤติกรรม หรือคุณธรรมด้านต่างๆ (การวิจัยชุมชน , 2545 : 180 – 183)

ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่แบบรายงานต่างๆ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ หักศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)

7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)

9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายการณิ)

12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จาก 2 แหล่งดังนี้ (การประเมินเพื่อพัฒนา, 2545:95) ดังที่กล่าวในบทที่ 1

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source)

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source)

ข้อมูล que เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 แหล่ง สามารถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะดังนี้ (การประเมินเพื่อพัฒนา, 2545: 96)

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติได้

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นการบรรยาย เป็นการแสดงความคิดเห็น

ดังนั้นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบไปด้วยหลายวิธี ได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร.1 – 12

2. การสังเกต

- การสังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วม

- การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม

3. การจัดเวทีชาวบ้านหรือการอภิปรายกลุ่ม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการนำข้อมูลจากแบบ บร.ต่างๆ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์เพื่อความสะดวกคล่องกับวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ ซึ่งสามารถแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ (การประเมินเพื่อพัฒนา,2545:113 – 121)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผล

โดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในหัวข้อ / ประเด็นที่ต้องการ เช่น การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การวัดค่ากลางของข้อมูล เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็น แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความ เพื่อนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ เช่น แบบสอบถาม การบันทึกการสัมภาษณ์ หรือข้อมูลจากการสังเกต

7. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยการจัดสรรทุนการศึกษา ให้แก่บัณฑิตที่ว่างงาน ให้มีรายได้โดยให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ กำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักเพื่อยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะการบริหารจัดการ โดยจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงานโครงการ ให้บรรลุตามเป้าหมาย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่ปรากฏในบทที่ 4 นี้จะประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซัพป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-4 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 8 ประการ ซึ่งมี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 5 ผลการดำเนินการ

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ ดี - เลว ” ก็แนะนำให้เสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะได้แสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้อยู่มาก ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนรายได้ของครัวเรือน ซึ่งมากกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ครัวเรือนทั้งหมดจะกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มคนรวยเพียงร้อยละ 20 ของประเทศ ในขณะที่กลุ่มคนจนที่สุดร้อยละ 20 มีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ 6 ของรายได้รวมทั้งหมด ปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของประเทศไทยได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเมื่อต้องประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ การลดการจ้างงานลูกจ้างพนักงานในภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งทำให้จำนวนแรงงานประเภทรับค่าจ้างหรือเงินเดือนลดลง ในขณะที่จำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น นั่นแสดงว่า ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจได้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ภาคเกษตรกรรมมากขึ้น

(รายงานผลการวิเคราะห์และสรุปผลการสัมมนา ความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2542, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ; สำนักนายกรัฐมนตรี)

มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. เร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกระทรวง สนับสนุนในด้านความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิต และการบริหารจัดการ รวมทั้งการนำสินค้าจาก ชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่าย
2. ผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ปรับโครงสร้างการบริหาร งานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม เพิ่มเงินทุนหมุนเวียน การลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ สนับสนุน การนำเครื่องจักรเพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน
3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม โดยจัดบริการปรับปรุงกระบวนการผลิต การบริหารการจัดการ การลดต้นทุนพลังงาน การประหยัดพลังงาน
4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมเครื่อง จักรให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารที่ให้สินเชื่อแก่ SMEs เร่งปรับโครงสร้างการบริหารเพิ่มสาขา และเพิ่มขีดความสามารถพร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)
5. เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขัน
6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานและการมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัยเอื้อต่ออุตสาหกรรม
7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับ โครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการอย่างต่อเนื่อง
8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อศักยภาพ สนับสนุนผู้ประกอบการรายใหม่ในธุรกิจอุตสาหกรรม SMEs
9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า ส่งเสริมภาคเอกชนโดยการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน ภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่าง ประเทศ

มาตรการระยะยาว

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้องยุทธ ศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ
2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน การปรับโครงสร้างการผลิต ส่งเสริม

สนับสนุน พัฒนาให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมพื้นฐาน

3. สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม

4. พัฒนาอุตสาหกรรม SMEs ให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน สนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานตลอดจนระบบการค้าประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม SMEs

6. สนับสนุนและกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน

7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมจัดการที่เข้มแข็ง

8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิตระหว่างกิจการอุตสาหกรรมให้มีการสนับสนุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน

9. กำกับดูแลสถานประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงภัย มีมลภาวะสูง ตลอดจนส่งเสริมและผลักดันการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประโยชน์เน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบธุรกิจ ตลอดจนปรับปรุงมาตรฐานการจัดการมลพิษทางอากาศ ควบคุมคุณภาพอากาศ รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับกิจการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ

10. พัฒนาระบบสารสนเทศสภาวะอุตสาหกรรม และกฎระเบียบมาตรการทางการค้า ที่เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค

11. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม

12. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนกับต่างประเทศ เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จัดทำให้มีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ; กระทรวงอุตสาหกรรม)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การลงทุนโดยรวมตั้งแต่ในปี 2542 ลดลงมาก ส่วนใหญ่เป็นการลดลงของภาคเอกชนอันเป็นผลจากการหดตัวของการบริโภคภายในประเทศ การเพิ่มขึ้นของต้นทุนการลงทุนอันเป็นผลจากการอ่อนตัวของค่าเงินบาท การขาดสภาพคล่องของผู้ผลิตและกำลังผลิตส่วนเกินที่เหลืออยู่มาก ในขณะที่การลงทุนของภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจก็ลดลง และดุลการค้าของประเทศ

ไทยยังคงเกินดุลสูง โดยประเทศไทยเกินดุลการค้ากับกลุ่มอาเซียน สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ขณะที่ยังขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม การเกินดุลการค้ามีแนวโน้มลดลง ขณะที่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบน้อยกว่า ส่วนมูลค่าการนำเข้าเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (รายงานประจำปี 2542 ; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน อยู่ในสภาพปกติ ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง ด้านสังคมต่างๆ ไปของประเทศ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีจุดแข็งที่สำคัญ คือ

- 1) ไม่มีความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนา
- 2) สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติตนเป็นที่เคารพยกย่องของคนไทย
- 3) สถาบันครอบครัวให้เคารพผู้อาวุโส
- 4) คนไทยมีทัศนคติที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างที่สุด

จุดอ่อนของประเทศ คือ ขาดจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของความซื่อสัตย์ ซึ่งนอกเหนือจากศีล 5 แล้ว จะต้องประกอบด้วย การไม่เลือกปฏิบัติตามกฎหมายโลกและทางธรรมเพื่อตัวเองและเพื่อพวกพ้องจะต้องละเว้นการคอร์รัปชัน จะต้องปฏิบัติอาชีพและหน้าที่โดยมุ่งมั่นขยันขันแข็งเต็มที่และเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา (รายงานผลการวิเคราะห์และสรุปผลการ สัมมนา ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี)

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในต้นปี 2540 เป็นต้นมา ภาคเศรษฐกิจการเงินของไทยได้รับผลกระทบอย่างมากทั้งจากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ การเสื่อมลงของมูลค่าทรัพย์สิน ปัญหาการขาดสภาพคล่อง ฯลฯ ดังนั้นคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ (กรอ.) ได้มีมติให้มีการปรับโครงสร้างหนี้หรือการประนอมหนี้เป็นการเร่งด่วนสำหรับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขกฎระเบียบตามกฎหมายต่างๆ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจำหน่ายหนี้สูญ ฯลฯ (รายงานประจำปี 2542 ; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน)

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทมีแนวโน้มที่ลดลง ในอดีตความเข้มแข็งในท้องถิ่นชนบทอยู่ในขั้นเข้มแข็งมาก ประชาชนมีความสามัคคี มีความร่วมมือกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่แน่นแฟ้น ในขณะที่ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีก็ขยายขึ้นเรื่อยๆ การแก่งแย่งแข่งขันก็มีบทบาทเข้มข้นขึ้นเช่นกัน จึงทำให้ท้องถิ่นชนบทได้รับอิทธิพลจากสิ่งเหล่านั้น คนชนบทเริ่มขาดความสามัคคี ขาดความร่วมมือ แก่งแย่ง

แข่งขันเพื่อความอยู่รอด ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายลดลง มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นทุกสิ่งทุกอย่างที่บ่งบอกความเป็นชนบทเริ่มเลือนลาง ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์กำลัง ถูกกลืน ความเข้มแข็งของท้องถิ่นเริ่มลดลง ขณะที่ความอ่อนแอกำลังเพิ่มขึ้น

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่เปิดเสรีทางการค้า อิทธิพลจากต่างชาติขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับความทันสมัยของเทคโนโลยี การคมนาคม และการสื่อสาร จึงทำให้ประเทศไทยได้รับกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศด้วย โดยเฉพาะเยาวชนของชาติที่กำลังนิยมซื้อของที่นำเข้าจากต่างประเทศ เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า ฯลฯ ด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งงาน แฟชั่นทรงผม การนิยมไปเที่ยวต่างประเทศ ฯลฯ อีกทั้งประเทศไทยยังมีจุดเด่นทางด้านความเสมอภาคด้วย ทำให้คนนิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศเด่นชัดขึ้น และความเสมอภาคนี้เองทำให้เป็นจุดอ่อนของประเทศไทย แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนำไปใช้ประโยชน์ด้วยเช่นกัน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองรังกา

เมื่ออดีตดินแดนแถบนี้ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ดินมีความสมบูรณ์ ฝนตกต้องตามฤดูกาล จึงมีผู้อพยพมาจากหมู่บ้านหนองหว้า บ้านเคือ บ้านหนองเป็ดน้ำ และจากอำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี เข้ามาจับจองพื้นที่ทำกิน มีการสร้างบ้านเรือนเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ตั้งอยู่ใกล้ๆ กับแหล่งน้ำลักษณะเป็นหนองมีน้ำขังทั้งปี รอบๆ หนองน้ำนี้มีต้นหญ้าลังกาขึ้นอยู่หนาแน่น หนองน้ำนี้จึงเรียกชื่อว่า “หนองลังกา” ตามชื่อของต้นหญ้าชนิดหนึ่งขึ้นตามที่ชื้นแฉะและมีน้ำขัง ปัจจุบันหนองลังกาอยู่ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำห้วยยาง หมู่บ้านหนองลังกาตั้งเมื่อ พ.ศ. 2474 ต่อมาเมื่อประชากรเข้ามาทำกินในพื้นที่มากขึ้นจึงได้รับการยกฐานะเป็น หมู่ 5 ของตำบลโคกกรวด โดยรวบรวมบ้านโป่งแมลงวันเป็นหมู่บ้านเดียวกัน ต่อมาจึงแยกหมู่บ้านออกจากกัน จึงยกฐานะเป็นหมู่บ้านหนองรังกา หมู่ 12 อย่างไรก็ตามนาม “หนองลังกา” ได้เป็น “หนองรังกา” ได้อย่างไรนั้น สันนิษฐานว่า “ลังกา” หรือ “รังกา” หรืออีกนัยหนึ่งเจ้าหน้าที่อำเภอสมัยนั้นอาจเข้าใจไปว่า “ลังกา” เป็นชื่อของรังกาสัตว์มีปีกชนิดหนึ่ง ที่มีขนสีดำเรียกว่า “กา” และตีความว่าเป็นนามของรังกา จึงเขียนเป็นหนองรังกาจนปัจจุบัน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

บ้านหนองรังกาตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากอำเภอเมืองมาทางทิศตะวันตก ประมาณ 18 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นลูกกระนาค มีลำห้วยยางเป็นลำห้วยที่เป็นแนวเขตติดต่อระหว่าง ตำบลสุรนารี กับตำบลโคกกรวด จะมีน้ำไหลก็ต่อเมื่อฝนตกเท่านั้น

1) อาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านหนองรังกามีพื้นที่กว้างถึง 8,500 ไร่ มีเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับพื้นที่ บ้านหนองหว้า บ้านสระมนโนราห์ บ้านเคื่อ
 ทิศใต้ ติดต่อกับพื้นที่ บ้านหนองนมนาง ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับพื้นที่ ตำบลสุรนารี มีลำห้วยยางเป็นแนวเขต
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับพื้นที่ บ้านโปร่งแมลงวันของตำบลโคกกรวด

2) สภาพที่ดิน

พื้นดินส่วนใหญ่เป็นเนื้อดินร่วนปนทรายเหนียว ปนทรายสีน้ำตาล เทา และดินเหนียวสีดำเทา ระบายน้ำได้ดี ซึ่งเหมาะกับการปลูกหญ้าใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นที่ปลูกพืชไร่ คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และไร่มันสำปะหลัง ส่วนที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับจะปลูกใกล้กับแหล่งน้ำคืออ่างห้วยยาง

3) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

มีป่าสงวน 300 ไร่ ป่าในวัด 12 ไร่ 1 งาน ป่าช้า 12 ไร่ 3 งาน ที่สาธารณะ 95 ไร่ ซึ่งปัจจุบัน คือ สวนเขาดินเฉลิมพระเกียรติ ร.9 รวมอยู่ด้วย

4) ประชากร

ประชากรบ้านหนองรังกามีจำนวนทั้งสิ้น 335 ครัวเรือน 1,453 คน เป็นชาย 720 คน หญิง 733 คน จำนวนประชากร จำแนกตามช่วงอายุได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
แรกเกิด - 5 ปี	64	71	135	9.3
6 ปีเต็ม - 11 ปี	106	112	218	15
12 ปีเต็ม - 17 ปี	102	98	200	13.8
18 ปีเต็ม - 49 ปี	377	365	742	51
50 ปีเต็ม - 59 ปี	39	43	82	5.65
60 ปีขึ้นไป	32	44	76	5.25
รวม	720	733	1453	100

จำนวนเฉลี่ย 4 คน : ครัวเรือน

คนในหมู่บ้านอายุ 35 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนคนอายุระหว่าง 20 - 35 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เด็กนักเรียนจะไปเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนนครราชสีมาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านหนองรังกา

5) แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะใช้น้ำจากอ่างห้วยยาง ซึ่งบางปีที่ฝนตกมากจะใช้ได้ตลอดปี แต่ถ้าปีไหนฝนแล้งน้ำจะไม่พอใช้ ปัจจุบันแหล่งน้ำใช้ทั้งหมดในหมู่บ้าน มีบ่อบาดาล 12 บ่อ สระน้ำ 55 สระ บ่อบาดาลใช้ได้ตลอดทั้งปี แต่สระน้ำใช้ได้ไม่ตลอดปี แหล่งน้ำที่สำคัญที่ผลิตน้ำประปาใช้ในหมู่บ้าน คือ อ่างห้วยยาง แต่จำนวนประชากรและการใช้น้ำทางการเกษตรมาก จึงทำให้แหล่งน้ำยังไม่เพียงพอกับการใช้น้ำของประชาชนในหมู่บ้าน

6) ระบบสาธารณูปโภค

หมู่บ้านหนองรังกาเริ่มมีถนนใช้เป็นถนนลูกรังเมื่อปี พ.ศ. 2525 และเป็นถนนลาดยางปี พ.ศ. 2544 ไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2532 ปะปาหมู่บ้านสร้างเมื่อ พ.ศ. 2538 ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าและน้ำประปาทุกหลังคาเรือน มีส้วมทุกหลังคาเรือน มีเตาเผาขยะหมู่บ้าน 1 แห่ง มีโทรศัพท์ใช้ 159 ครัวเรือน มีรถประจำทางวิ่งผ่านหมู่บ้าน ทำให้ปัจจุบันมีความสะดวกสบายมากขึ้น

7) ด้านการศึกษา

โรงเรียนในหมู่บ้านมี 2 โรงเรียน

- 1) โรงเรียนหนองรังกา เป็นโรงเรียนประถมศึกษา
- 2) โรงเรียนนครราชสีมาวิทยาลัย เป็นโรงเรียนระดับมัธยม ปัจจุบันมีครู 24 คน มีนักเรียน 507 คน

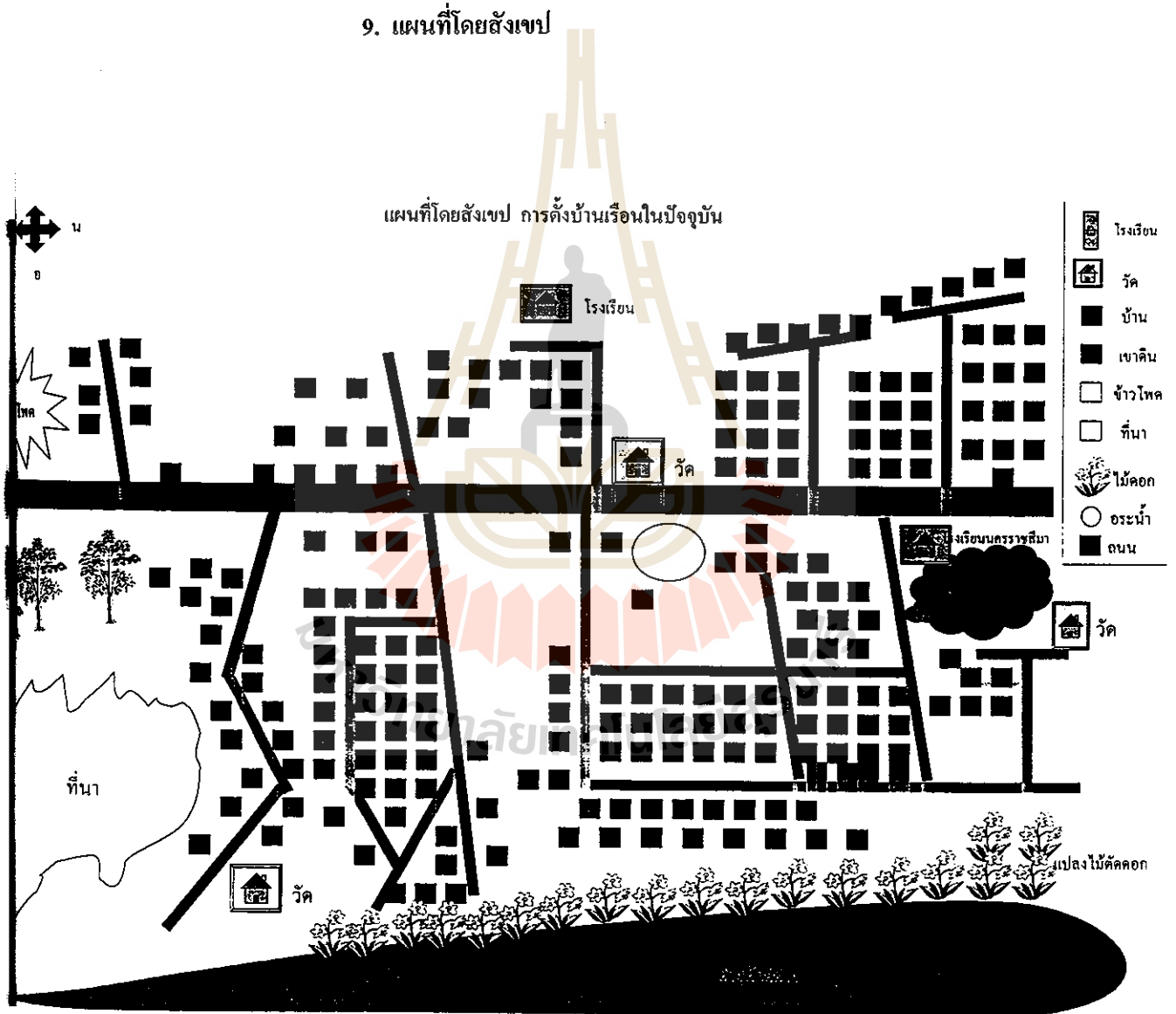

8) วัด

วัดในหมู่บ้านมี 2 วัด 1 สำนักสงฆ์ มีพระทั้งหมด 15 รูป เณร 6 รูป

- 1) วัดหนองรังกา (เสาหงษ์)
- 2) วัดหนองรังกา
- 3) สำนักสงฆ์ทรัพย์ไปรงคินสอ

9. แผนที่โดยสังเขป

1.2.3 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

	บ้านหนองรังคามีประเพณีที่สำคัญที่สืบทอดกันมาทุกปี คือ
เดือน มกราคม	ทำบุญขึ้นปีใหม่ สรงน้ำพระ ทำพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาเสริมบารมี
กุมภาพันธ์	งานประจำปีหาผ้าป่าเข้าวัด และเวียนเทียนวันมาฆบูชา
เมษายน	ประเพณีสงกรานต์ สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้อาวุโส
พฤษภาคม	ประเพณีแห่นางแมว ประเพณีอุปสมบท เวียนเทียนวันวิสาขบูชา ทำพิธีเชิญ ร้างทรงศิบรรพนุรุช (ศาลตาปู่)
กรกฎาคม	ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาและทอดผ้าป่า
สิงหาคม	ประเพณีการจัดงานเทิดพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ ร่วมกันปลูกป่า เฉลิมพระเกียรติ
ตุลาคม	ประเพณีออกพรรษา ตักบาตรเทโว ประเพณีเทศน์มหาชาติ ทอดกฐิน
พฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง
ธันวาคม	ประเพณีการจัดงานเทิดพระเกียรติ วันพ่อแห่งชาติ ร่วมกิจกรรม พัฒนาหมู่บ้านอวายในหลวง ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านเป็นภาษา “ไทยโคราช”

เศรษฐกิจ

ในหมู่บ้านอาชีพส่วนใหญ่ คือ รับจ้าง และเกษตรกรรม โดยแต่ละครอบครัวจะช่วยกันทำงาน มีอาชีพหลักและอาชีพเสริมเท่าๆ กัน เพราะทำให้มีรายได้มาเกื้อหนุนครอบครัวมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันภาระค่าใช้จ่ายสูงขึ้น เมื่ออดีตประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพทำนา และเมื่อมีหน่วยงานราชการเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมจึงมีอาชีพใหม่เกิดขึ้นคือ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ของตำบลโคกกรวด ซึ่งเมื่อก่อนเป็นอาชีพเสริม ปัจจุบัน 35 ครอบครัว ทำเป็นอาชีพหลัก ซึ่งมีรายได้จากอาชีพนี้ เฉลี่ยประมาณ 100,000 บาท / ครัวเรือน / ปี

ส่วนอาชีพเกษตรกรรมปัจจุบันประชาชนจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 30,000 บาท / ครัวเรือน / ปี ส่วนอาชีพรับจ้างได้แก่ รับลมที่ พนักงานบริษัท รับจ้างอื่นๆ เฉลี่ยประมาณ 50,000 บาท / ครัวเรือน / ปี

1. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ

โดยส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านร้อยละ 30 มีหนี้สินเนื่องจากอาชีพทางการเกษตร ประสบปัญหาภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตเสียหายไม่สามารถนำผลผลิตไปขายเพื่อนำเงินมาลงทุนใหม่ได้ จึงกู้

เงินทั้งในระบบและนอกระบบ ทำให้มีภาระหนี้สิน แต่ลักษณะอาชีพและการตั้งใจทำงานของชาวบ้าน จึงทำอาชีพเสริม เช่น รับมที่ ปลูกไม้ตัดดอก ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และภาระหนี้สินจึงลดลงเรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะสภาพพื้นดินและความมีมานะของชาวบ้าน

ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

หมู่บ้านหนองรังกามีผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน มีผลงานการพัฒนามากมาย รวมถึงการมีส่วนช่วยให้คนในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่ม อาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มยูวเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มปักผ้า กลุ่มอาชีพต่างๆ โดยใช้ภูมิปัญญาช่วยกันคิดและพัฒนางานให้ก้าวหน้า ซึ่งผู้ใหญ่บ้านได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่นประจำปี 2543 ซึ่งผู้นำชุมชนทุกฝ่ายมีศักยภาพที่เอื้อต่อความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้หมู่บ้าน

ความเข้มแข็งของชุมชน

จากการศึกษาหาความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองรังกา โดยใช้ตัวชี้วัดตามแบบ บร.2 ประสพการณ์ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน 168 ชุด สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงความคิดเห็นของชาวบ้านหนองรังกาต่อความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ชี้วัด (ร้อยละ)		
	เพิ่มขึ้น / ใช้	เท่าเดิม	ลดลง / ไม่ใช้
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	8.93	84.52	6.55
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	16.66	83.34	0
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	95.24	4.76	0
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	25	75	0
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	95.24	4.76	0
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองได้	27.38	72.62	0
7. ชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กรประชาชน	24.4	75.60	0
8. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	19.05	80.95	0

9.คนในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา	92.26	7.74	0
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือ เด็ก คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาสเพิ่มขึ้น	46.43	53.57	0
11. ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	100	0	0
12. ชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	58.33	41.67	0
ค่าเฉลี่ยรวม	50.74	48.72	0.54

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมดังนี้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ช่วงแรกยังไม่เข้าใจดีนัก ปัจจุบันเข้าใจดี
- 2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับการจัดสรรโดยการโอนเงินเข้าบัญชีกองทุน เมื่อวันที่ 25 เดือนมีนาคม 2545 โดยมีการจัดสรรเงินกู้ 4 รอบ จำนวนทั้งหมด 97 ราย ที่ได้รับการอนุมัติ ปัจจุบันเงินปล่อยให้กู้จำนวน 990,500 บาท ซึ่งมีสมาชิกให้ความสนใจกองทุนมาก
- 3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกซึ่งมีความรู้ความสามารถ จำนวน 15 คน คณะกรรมการจะมีความเข้มแข็งในระดับที่ดี ซึ่งแกนนำหลักประธาน ,รองประธาน,เลขานุการ,เหรัญญิก,ประชาสัมพันธ์ และคณะกรรมการฝ่ายทำนิตกรรมทำงวนอย่างจริงจัง
- 4) การประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับประเทศ อำเภอ ตำบล ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเงินกองทุนมากขึ้น
- 5) คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ มีการกำกับดูแลให้คำแนะนำเป็นระยะๆ บางครั้งการประสานงานยังไม่ดีนักแต่ปัจจุบัน คณะอนุกรรมการเริ่มให้ความสำคัญกับหมู่บ้านมากขึ้น
- 6) การเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 7) เงินทุนสะสมในรูปของเงินถือหุ้นคนละ 20 บาท เป็นเงิน 4,740 บาท ของสมาชิกที่ตกลงร่วมกัน เพื่อให้กองทุนเติบโต

8) บัณฑิตกองทุนเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจกองทุนมากขึ้น และช่วยในการจัดทำบัญชีกองทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) การจัดทำระเบียบกองทุน จัดร่างระเบียบกองทุนโดยคณะกรรมการกองทุน 15 คน ซึ่งระเบียบสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน โดยได้รับความเห็นชอบของสมาชิกกองทุน จึงเป็นระเบียบที่นำไปปฏิบัติได้และเอื้ออำนวยต่อความเติบโตและยั่งยืนของกองทุน

3) การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน การจัดทำเอกสารทุกอย่างเรียบร้อย แต่ที่ทำให้เงินกองทุนเข้าช้าเพราะเอกสารเกี่ยวกับการเปิดบัญชีเงินหุ้นของสมาชิกไม่ได้ไปเปิดบัญชีธนาคาร เพราะความเข้าใจคลาดเคลื่อนระหว่างพัฒนากับคณะกรรมการกองทุน

3) ระบบบัญชีกองทุนช่วงแรกการทำบัญชียังสับสน และคณะกรรมการร่วมกันปรึกษาหาจุดบกพร่องร่วมกับบัณฑิตกองทุน ทำให้มีการจัดระบบบัญชีที่ถูกต้อง

4) กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน มีการจัดการรับสมาชิก การทำทะเบียนสมาชิก ประเภทสมาชิก อย่างเป็นระบบ ที่เอื้อต่อการบริหารที่ดี

5) กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงิน มีการคัดเลือกผู้กู้ดูบุคคลที่น่าเชื่อถือไม่เล่นการพนัน และจัดทำเอกสารประกอบการกู้ การโอนเงินให้ผู้กู้ผ่านธนาคาร โดยมีใบสำคัญส่งจ่ายไว้เป็นหลักฐาน

6) การส่งเสริมการใช้เงินกู้ ในหมู่บ้านมีผู้นำที่มีศักยภาพโดยมีการแนะนำและการประกอบอาชีพ และอาชีพเสริม เช่น การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล สอนอาชีพ และหาตลาด การโฆษณาเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพไม้ดอกไม้ประดับ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

7) การตรวจสอบการใช้เงินกู้ มีคณะกรรมการตรวจสอบติดตามคว่ำสมาชิกที่กู้เงินไปแล้ว ประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ขอกู้ถึง 95% อีก 5% เปลี่ยนโครงการประกอบอาชีพใหม่ เพราะไม่แน่ใจในการลงทุน เช่น การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่นำเงินมาลงทุนเลี้ยงสุกร

8) การจัดทำรายงานของคณะกรรมการ มีการจัดรายงานส่งไปที่อำเภอเป็นระยะๆ ตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

9) การจัดสรรผลประโยชน์ มีการจัดสรรดอกเบี้ยเงินกู้ เพื่อมาใช้ประโยชน์ในหมู่บ้าน เพื่อให้หมู่บ้านเข้มแข็งและยั่งยืน

10) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยนักศึกษากองทุน โดยการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้านใกล้เคียง

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง จุดเด่นการบริหารจัดการกองทุนเป็นไปอย่างโปร่งใสและการบริหารงานหรือมีมติต่างๆ ต้องได้รับการเห็นชอบจากสมาชิกและกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จุดด้อย คือ กองทุนหมู่บ้านนี้มีผู้ขอกู้ทำโครงการไว้ก่อนเงินกองทุนโอนเข้าก่อน แต่เนื่องจากเงินกองทุนเข้าช้า จึงเกิดความเมือหน้ายประกอบกับต้องเขียนโครงการใหม่อีกครั้งตามฤดูกาล
- 2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า การมีกองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนให้ชาวบ้านทำให้ภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น ซึ่งหากประสบภัยแล้งจะทำให้ชาวบ้านขาดทุน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่กู้ยืมเงินไปทำการเกษตร
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม มักนำเรื่องต่างๆ ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนเป็นการเฉพาะกลุ่ม ก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) อาชีพเดิม เป็นอาชีพเกษตรกร คือ ทำนา ทำสวน ปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งการทำนาต้องอาศัยธรรมชาติ ฝนตกต้องตามฤดูกาล ซึ่งบางปีจะได้ผลผลิตมาก บางปีก็ขาดทุน ทำให้ชาวบ้านเริ่มหันมาประกอบอาชีพเสริมกันมากขึ้น
- 2) สมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตา รักใคร่ปรองดอง ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง
- 3) สภาพการอยู่อาศัย เน้นหมู่บ้านที่กว้าง การอยู่อาศัยมีการตั้งบ้านเรือนเป็นคุ่มๆ จำนวน 13 คุ่ม มีบ้านเป็นของตนเอง มีหัวหน้าคุ่มชายหญิงคุ่มละ 2 คน มี อสม. ดูแลด้านสาธารณสุข มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อปพร. จำนวน 4 คน มีผู้สื่อข่าว อาชญากรรม 4 คน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน
- 4) รายได้ของครอบครัว รายได้ของชาวบ้านส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 40,000 บาท / ปี เพราะต่อครัวเรือนมีการสร้างรายได้เพิ่มคือมีอาชีพเสริม
- 5) หนี้สินของครอบครัว ชาวบ้านส่วนใหญ่มีการหนี้สินเนื่องจากประสบกับราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และภาวะฝนแล้ง ทำให้มีการกู้เงินจากสถาบันการเงิน คือ สหกรณ์การเกษตรและรศส. จำนวน 56 ครอบครัว รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 5,085,800 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ

ละ 12 บาท / ปี และชาวบ้านมีหนี้ในระบบ คือ หนี้ยพูน 63 ครอบครัว อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 10-20 บาท / เดือน ภาวะหนี้สินทั้งหมดบ้านคิดเป็น 36% ของครัวเรือนทั้งหมด

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้รับการอนุมัติจำนวนเงินได้สูงสุดไม่เกิน 17,000 บาท เพราะสมาชิกที่ขอกู้มาก ทำให้จำนวนเงินจำกัดลง ผู้กู้ต้องมีเงินส่วนหนึ่งไว้สมทบด้วย

2) จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ เงินลงทุนที่นำมาสมทบคือ เงินที่ได้จากอาชีพเสริม เช่น รับจ้างต่างๆ ซึ่งชาวบ้านมีการวางแผนไว้

3) สถานที่ประกอบอาชีพ ใช้พื้นที่ในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่อยู่ในหมู่บ้าน กรณีปลูกไม้ดอกจะใช้ใกล้กับแหล่งน้ำมาก เช่น ปลูกบริเวณข้างๆ อ่างเก็บน้ำห้วยยาง และใกล้กับสระน้ำ

4) วัสดุอุปกรณ์ การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการมาเพิ่มผลผลิตและลดรายจ่ายในการใช้แรงงาน ซึ่งการซื้อแต่ละครัวชาวบ้านจะซื้อจำนวนมากๆ โดยรวมกันซื้อ เพื่อให้ได้ราคาอุปกรณ์ที่ถูกลง

5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เนื่องจากหมู่บ้านหนองรงค์ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานราชการ และเกษตรตำบลเป็นผู้ทำหน้าที่ โดยมีการจัดอบรมงาน เพิ่มทักษะการประกอบอาชีพจนชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ และเป็นหมู่บ้านที่ใช้เป็นที่ศึกษาดูงานด้านการประกอบอาชีพ

6) จำนวนแรงงาน แรงงานในครัวเรือนยังไม่เพียงพอต่อการเกษตร มีการจ้างแรงงานในหมู่บ้านซึ่ง ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น และจำนวนคนว่างงานน้อยมาก

7) วัสดุคิบ เกี่ยวกับเมล็ดพันธ์ และกิ่งพันธ์ที่ใช้ในการเพาะปลูกส่วนใหญ่จะซื้อมาจากแหล่งที่ผลิตและซื้อมาราคาส่ง แต่กิ่งพันธ์ เช่น พันธ์มันสำปะหลัง และกิ่งต้นไม้ปักชำเทียนทอง จะมีการเพาะไว้ เพาะปลูกในหมู่บ้าน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วย ระบบ B พบว่า

1) การใช้จ่ายเงินกู้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขอกู้ 95% ส่วนอีก 5% เปลี่ยนทำโครงการอย่างใหม่เพราะไม่แน่ใจในภาวะฝนแล้ง

2) การหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งชาวบ้านมีความรู้ในการประกอบอาชีพโดยการแนะนำของหน่วยราชการ และเมื่อมีข้อสงสัย จะมีการพูดคุยกันในกลุ่มผู้ทำอาชีพนั้นๆ

3) การหาตลาด มีตลาดที่ส่งผลผลิตอยู่ประจำ แต่ถ้ากรณีบางครั้งผลผลิตออกมาเยอะจะมีการพูดคุย และฝากขายให้ผู้ที่มีตลาดใหญ่ในกรุงเทพฯ ที่ส่งประจำ นำไปจำหน่าย(ไม้ตัด

คอก) ส่วนผลผลิตการเกษตร เช่น มันสำปะหลัง จะมีโรงงานรับซื้อซึ่งเกษตรกรจะมีการพบปะพูดคุยกับตลาดว่าที่ไหนให้ราคาสูงหรือต่างกันอย่างไร

4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ชาวบ้านเริ่มเรียนรู้และมีการจดบันทึกเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายต่อการจดจำ จากอดีตไม่มีการจดบันทึก ปัจจุบันเมื่อลงทุนมีการจดบันทึกรายการต่างๆ ไว้ และรู้ว่าการลงทุนขาดทุนหรือกำไร

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้

1.1 ผลโดยตรง ทำให้มีการลงทุนสร้างรายได้เพิ่มให้กับชาวบ้าน ความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถซื้อปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น

1.2 ผลโดยอ้อม เมื่อมีรายได้ในการลงทุนภาวะเศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น มีการช่วยเหลือพึ่งพากันในชุมชน และการรวมกลุ่มมีผลผลิตเพียงพอเป็นที่รู้จักกันของตลาดไม้ดอกในหมู่บ้านหนองรังกา

ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีการดำเนินกิจการ หมายถึง การจัดกลุ่มผู้ทำกิจการเดียวกัน ให้คิดกระบวนการที่ดี ในแนวคิดเชิงระบบ

ประเภทอาชีพ

1. การผลิตทางการเกษตร

- พืชไร่ คือ มันสำปะหลัง
- พืชสวน คือ ปลูกไม้ตัดดอกคัตเตอร์ ดาวเรือง

2. ค้าขาย

- ค้าขายของชำ
- ค้าขายไม้ดอกไม้ประดับในสวนเขาหิน

3. อุตสาหกรรมในครัวเรือน

- ผลิตที่นอนสำเร็จรูป
- ปักจักร

ตารางที่ 4.3 ตารางการประมวลเทคนิค

อาชีพ	ปัจจัยนำเข้าที่ดี	กระบวนการที่ดี	ผลผลิตที่ดี
พืช ไร่และพืชสวน	- การคัดเลือกพันธุ์ที่แข็งแรง ทนแล้งและต้านทานแมลง	- การกำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยพรวนดิน	- ประเภทพืชไร่ 12 เดือน นำผลผลิตจะมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 300,000 บาท/ปี/ครัวเรือน
ค้าขาย	- ทำเลที่ดี - ถนนผ่าน	- มีการจัดทำจุดสั่งซื้อเพื่อไม่ให้สินค้าขาดสต็อก - เลือกสินค้าที่มีคุณภาพมาขาย	มีรายได้ จากการค้าขาย, เฉลี่ยรายได้ 10,000บาท/เดือน/ครัวเรือน
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	- มีการหาตลาดอยู่เสมอ	- ทำการจัดแผงไฟในบ้านให้มีระบบปลอดภัย - การใช้ผ้าปิดจมูก บางๆ	- มีตลาดรองรับทั้งในจังหวัดและกรุงเทพฯ เฉลี่ยรายได้ 10,000 บาท/เดือน/ครัวเรือน

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้อาชีพปลูกไม้ตัดดอก และขายไม้ดอกไม้ประดับในสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน คือ สวนเขาดินเฉลิมพระเกียรติ

3.1 อาชีพปลูกไม้ตัดดอก(ดอกคัตเตอร์) ปัจจัยนำเข้าที่ดีมีการส่งเสริมจากหน่วยราชการ มีการให้ความรู้ในการหาตลาด กระบวนการที่ดีได้แก่ การจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ การเตรียมดินและแปลงปลูกอยู่ใกล้แหล่งน้ำและไฟฟ้าสะดวก มีการวางโครงการที่ดี คือ การดูแลไม้ตัดดอกต้องกำจัดวัชพืชและพรวนดิน ให้แสงสว่างในเวลากลางวัน และมีการใส่ปุ๋ยยูเรีย ปุ๋ย 15-15-15 เพื่อให้ได้คุณภาพทั้งต้นและดอก ผลผลิตที่มีคุณภาพที่เหมาะสมได้แก่ ก้านยาวดอกดก ไม่มีใบขาว ซึ่งลักษณะของราคาขึ้นอยู่กับสินค้ามีมากหรือน้อย

3.2 อาชีพขายไม้ดอกไม้ประดับทุกชนิด ปัจจัยที่นำเข้า มีการรวมกลุ่มและหาสถานที่จำหน่าย โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และการสนับสนุนของหน่วยงานราชการ กระบวนการที่ดีได้แก่ การตกลงร่วมกันด้านราคามีการประชุมกันทุกเดือน ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ

และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การเป็นตลาดขายไม้ดอกไม้ประดับที่มีทุกชนิดทั้งไม้ใหญ่และไม้เล็ก ราคาปานกลาง-ถูก และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของคนทั่วไป

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลที่เกิดจากความเข้มแข็งทางการเงินของกองทุนสัจจะสะสมทรัพย์ที่มีผลตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับโครงการกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยกองทุนนี้เข้มแข็งมาก โดยมี 2 กลุ่ม มีสมาชิก 249 คน ซึ่งมีการจัดการและเป็นตัวชี้วัดว่ากองทุนหมู่บ้านจะประสบผลสำเร็จอย่างเช่นกองทุนที่ประชาชนร่วมกันจัดตั้งขึ้น

5. ผลการดำเนินงาน

หมู่บ้านหนองรังกา ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ในระบบเครือข่าย มีการประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด และการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีการประกอบอาชีพเสริม ปลูกไม้ตัดดอก รับจ้างทางการเกษตร เย็บผ้า ส่วนอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การทำที่นอนจากใยสังเคราะห์ ทำขนมจีน ปักผ้า และมีโรงงานในหมู่บ้านเป็นโรงงานเครื่องปั้นดินเผาส่งต่างประเทศ มีการรวมกลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวที่มีสวนสาธารณะขนาดใหญ่ คือ สวนเขาดินเฉลิมพระเกียรติ อยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อม เมื่อโยบายกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้านได้มีการจัดเวทีประชาคม โดยให้หัวหน้าครัวเรือนมาประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายกองทุน 1 ล้านบาท เมื่อเข้าใจดีแล้วให้เลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ 15 คน เพื่อเป็นคณะกรรมการโดยมีการลงมติ โดยคณะกรรมการมีการบริหารงานโดยยึดหลักการเสียงข้างมากมีการแบ่งหน้าที่กันทำ ฝ่ายต่างๆ สำหรับการอนุมัติเงินกู้และมีการตรวจสอบผู้กู้เข้าไปกำกับดูแล มีการเพิ่มประสิทธิภาพโดยบัณฑิตกองทุนในการจัดทำเอกสารและการทำบัญชี ทำให้ชาวบ้านเข้าใจกองทุนมากขึ้น และให้ความสนใจกองทุนหมู่บ้าน

5.1 การเกิดองค์กรเครือข่าย ของการเรียนรู้ มีองค์กรเครือข่ายร่วมกันในหมู่บ้าน มีการประสานงานระหว่างกองทุนต่างๆ และกองทุนเพื่อนบ้านโดยมีการจัดเวทีระดับตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบล

5.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

มีกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีความเข้มแข็งเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน เช่น กลุ่มสัจจะ กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนเพื่อการศึกษา และกลุ่มอาชีพต่างๆ มีการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีการใช้เทคโนโลยีทางการ

เกษตรที่เหมาะสมทั้งนี้ความเข้มแข็งในหมู่บ้านเกิดขึ้นได้ สิ่งที่สำคัญที่สุด เป็นสิ่งเชื่อมโยงกัน
ระหว่างชาวบ้านและผู้นำ คือ มีผู้นำที่เข้มแข็ง

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา กองทุนหมู่บ้านหนองรังกา บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สรุป

1. การเกิดกองทุน พบว่า ผู้นำหมู่บ้านมีการเตรียมความพร้อมให้ชาวบ้านรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนและจัดประชาคมโดยชาวบ้านให้ความร่วมมือและสนใจกองทุนมาประชาคม 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดแล้วเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อมาทำหน้าที่บริหารกองทุนเป็นคณะกรรมการ 15 คน โดยการยกมือลงมติ
2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายเปิดบัญชี ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายทำนิติกรรม การพิจารณาเงินกู้ที่ดีโดยพิจารณาจากโครงการที่ระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน ดำเนินการได้จริง รับฟังมติส่วนใหญ่ การบริหารงานโปร่งใสตรวจสอบได้
3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง เมื่อมีกองทุนเข้ามาชาวบ้านได้มาพบปะพูดคุย และมีการกู้เงินเพื่อลงทุนในสวนเขาดินเฉลิมพระเกียรติ และขายอาหาร โดยมีการศึกษาดูงานร่วมกัน เพื่อจะจัดเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้า และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของหมู่บ้านและของตำบล
4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มอาชีพหลักๆ ด้านการเกษตร 64 ราย ค้าขาย 11 ราย อุตสาหกรรมในครัวเรือน 6 ราย ส่งเสริมอาชีพ 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.05 ของเงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องเดินทางไปทำงานต่างถิ่น
5. การมีศักยภาพความเข้มแข็ง พบว่า กระบวนการกองทุนมีส่วนในการเสริมสร้างให้ชาวบ้านมีความเข้มแข็ง คือ ทำให้ได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และรวมตัวกันเพื่อจัดระบบคิดค้น เชื่อมโยงกับสวัสดิการผู้ด้วยโอกาสในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีเอื้ออาทรกันเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

1.1 การสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีทางด้านศาสนา ประเพณีทางด้านสังคมของชาวบ้านที่ปฏิบัติต่อตนเองมาจนถึงปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงความคิด ความเชื่ออาหารและความร่วมมือของชาวบ้านถในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

1.2 การมีกิจกรรมการพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและกิจกรรมที่ล้มเหลว ในหมู่บ้าน ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน การปรับตัว ซึ่งนำมาปรับใช้ในการบริหารกองทุนได้

1.3 หมู่บ้านมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเกณฑ์ดี เช่น ถนน ไฟฟ้า ระบบประปา ที่ให้มียอดเยี่ยมด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถนำผลผลิตออกสู่ตลาดได้สะดวก

1.4 การมีผู้นำหมู่บ้านที่เป็นที่ปรึกษากองทุนที่เข้มแข็งสนใจ คอยกำกับดูแลประสานงาน ทำให้การบริหารจัดการกองทุนดีขึ้น

1.5 คณะกรรมการมีความรู้ระดับปริญญาตรีถึง 4 คน และอีก 11 คน มีประสบการณ์ในการทำงานการรวมกลุ่มต่างๆ ของหมู่บ้าน ทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยด้านลบ

2.1 สมาชิกมีหนี้สินเดิมอยู่แล้ว การกู้ยืมเงินจากกองทุนอาจทำให้ภาวะการหมุนเวียนหนี้สินเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่มีเงินหมุนเวียน เพราะส่วนหนึ่งนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น

2.2 การเกิดกองทุนในช่วยแรกๆ ชาวบ้านยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับเงินที่รัฐบาลจัดให้ จึงเกิดความแตกแยกในบางส่วน ที่ยังไม่เข้าใจในระบบการอนุมัติเงินกู้ เพราะสมาชิกที่ขอกู้มีมาก บางโครงการต้องตัดเงินกู้ลง เพื่อให้ใช้ทุนส่วนตัว

2.3 การบริหารงานของคณะกรรมการ ซึ่งในช่วงแรกๆ ยังขาดประสบการณ์ประกอบกับการมีเรื่องใหม่ๆ เกี่ยวกับกองทุนที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและแก้ไขตาม ทำให้การทำงานล่าช้า คณะกรรมการท้อแท้ สมาชิกเกิดความเบื่อหน่าย แต่ปัจจุบันเริ่มดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา

1.1 ระเบียบกองทุนน่าจะมีการร่างระเบียบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่ใช้เกี่ยวกับกองทุน จากดอกเบี้ยร้อยละ 15

1.2 เมื่อมีการประชุมแต่ละครั้ง ให้นำสมาชิกเห็นความสำคัญของการออกเสียง แสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.1 ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดเวทีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในรอบ 6 เดือน เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาและพัฒนาและกระตุ้นการทำงานคณะกรรมการให้เร็วขึ้น

2.2 จัดอบรมคณะกรรมการ ไปศึกษาดูงานและกระตุ้นการสร้างจิตสำนึกให้มีการทำงานครบทั้ง 15 คน

3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพทางสมาชิกกองทุน

3.1 ควรมีการจัดสมาชิกกองทุนไปศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาอาชีพและวิธีทำใหม่ๆ

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

4.1 ควรมีการส่งเสริมการวิจัยการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถสรุปบทเรียนการดำเนินงาน ได้ชัดเจนขึ้น

4.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบจากกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อระบบความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบองค์รวมต่อไป

4.3 ควรมีการศึกษาผลกระทบของการให้สินเชื่อกองทุนหมู่บ้านต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน. 2544 **ปัจฉา วิไลขนา กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท. พิมพ์ครั้งที่ 1** กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงาน. 244. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2540 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.** กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา. 2544. **ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองรังกา.** เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. 2545. **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : การเรียนรู้ด้วยตนเอง**
- รายงานผลการวิเคราะห์และสรุปผลการสัมมนาความสามารถในการแข่งขัน ระดับนานาชาติ พ.ศ. 2542.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. **รวมบทความทางวิชาการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรมหาวิทยาลัย
- อุดม นารัสพันธ์ และคณะ , 2545. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1**
- อ้อยทิพย์ เกตเฒ และคณะ. 2544. **รายงานการวิจัยเรื่องการติดตามการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. นครราชสีมา :**